

Юлія ГЛАДУН

здобувачка вищої освіти ОС «бакалавр»,
факультет управління та економіки,
Заклад вищої освіти «Хмельницький університет управління та права
імені Леоніда Юзькова»,
м. Хмельницький

Науковий керівник:

Віктор СИНЧАК

д-р екон. наук, професор кафедри менеджменту,
фінансів, банківської справи та страхування,
Заклад вищої освіти «Хмельницький університет управління та права
імені Леоніда Юзькова»,
м. Хмельницький

БЮДЖЕТНЕ ПЛАНУВАННЯ В БЮДЖЕТНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

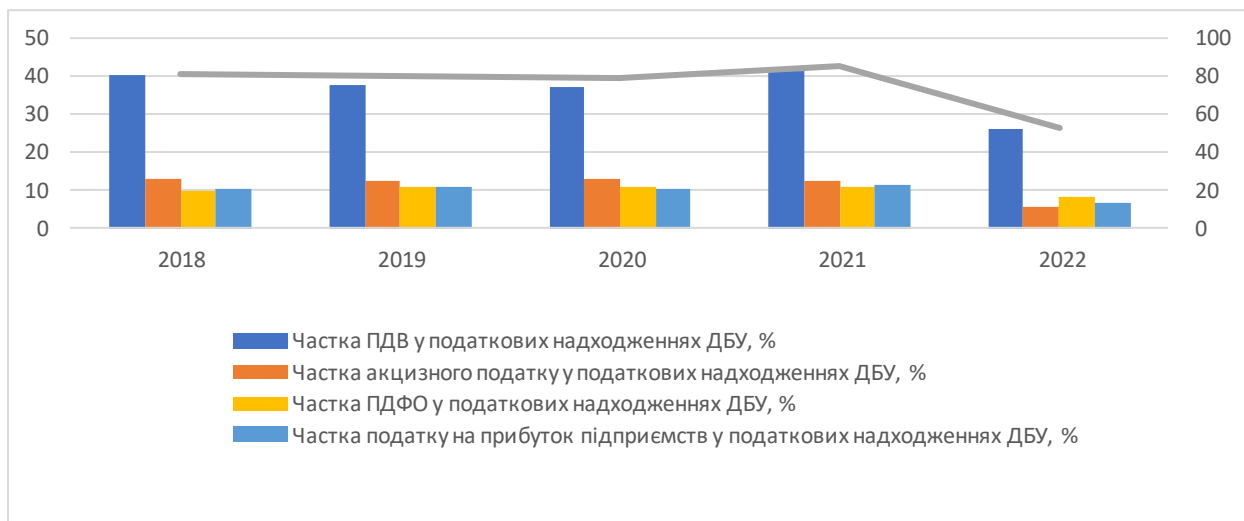
На сучасному етапі функціонування бюджетного процесу надважливу роль відіграє правильне та раціональне використання державного бюджету. В свою чергу здійснення цього процесу забезпечує бюджетне планування, яке дозволяє державі ефективно розподіляти свої ресурси та здійснювати контроль за їх використанням з метою досягнення економічних цілей. Однак, в умовах економічної нестабільності та фінансової нестійкості в Україні, що в нинішніх реаліях є актуальною проблемою, виникає необхідність визначити особливості функціонування бюджетного планування в бюджетному процесі нашої країни та запропонувати основні напрями його вдосконалення.

Питання бюджетного планування в бюджетному процесі України досить таки актуальне та досліджуване в працях багатьох науковців, зокрема таких як: Цибух І., Панасюк М., Шаповал С. та інших авторів. Проте через наявність означеної вище проблеми, виникає необхідність у подальшому дослідженні бюджетного планування задля визначення шляхів щодо його ефективного вдосконалення.

На сьогодні, задля здійснення ефективного розподілу бюджетних фінансових ресурсів необхідним є бюджетне планування, яке являє собою процес підготовки, формування та затвердження державного бюджету органами державного самоврядування, а також розробку плану витрат на різноманітні проекти на певний період часу (бюджетний рік). Основними завданнями бюджетного планування у бюджетному процесі є: планування доходів і видатків бюджету; контроль за виконанням державного бюджету та аналізом ефективності його використання; розробка ефективної бюджетної програми та фінансових стратегій; прогнозування майбутніх фінансових витрат бюджету; управління майбутніми бюджетними ризиками [2; 3].

Як ми бачимо, завдання бюджетного планування досить різноманітні та за їх правильного виконання вони матимуть позитивний результат. Тобто, здійснюючи бюджетне планування у бюджетному процесі, можна досягти фінансової стабільності у країні, забезпечити повноцінне функціонування її економіки та запобігти розвитку негативних економічних явищ. Проте, досліджуючи бюджетний процес України, зокрема бюджетне планування, виникають питання щодо якості його здійснення.

Для підтвердження вищевказаного, розглянемо обсяги формування Державного бюджету України та його особливості. Найбільшу частку державного бюджету України складає дохідна частина, яка досить часто не відповідає очікуваним результатам та стає головною проблемою в бюджетному плануванні. Проте, акцентувати увагу необхідно саме на прогнозуванні основної частини доходів держави – податкових надходженнях.

Розглянемо рисунок 1, на якому відображено основні податки, що входять до податкових надходжень бюджету України, та складають їх питому вагу.

Рисунок 1. Питома вага податкових надходжень у доходах державного бюджету України у 2018-2022 рр.

Джерело: [1].

Так як основними доходами державного бюджету є вищенаведені на рисунку податки, можна вважати, що саме якість їх планування відіграє дуже важливу роль для економіки держави, адже загалом від цього залежать доходи бюджету та можливість здійснення своєчасних та повноцінних виплат (видатків) бюджету. Аналізуючи дані рисунку 1, ми бачимо, що питома вага податкових надходжень у доходах державного бюджету з 2018 по 2021 роки становила близько 80%. Проте у 2022 році, із початком російсько-української війни показники дещо змінилися, частка податкових надходжень становила 53,14%.

Із вище проаналізованих даних, можемо стверджувати, що бюджетне планування потребує якісного здійснення та постійного вдосконалення, адже при різних непередбачуваних подіях в країні, необхідним залишається ефективно прогнозування економічних фінансових показників та забезпечення фінансової стійкості країни загалом.

Тому, на разі, доцільним буде запропонувати деякі зі шляхів вирішення актуальних проблем щодо здійснення бюджетного планування в Україні, а також щодо його вдосконалення. Таким чином, ми пропонуємо підвищити якість здійснення бюджетного планування в Україні шляхом оновлення програмно-цільового підходу, який забезпечуватиме ефективне використання фінансових ресурсів держави шляхом раціонального формування видаткової частини бюджету. Крім того, програмно-цільовий метод бюджетного планування повинен забезпечити: контроль за результатами роботи державного фінансового сектору, повноцінне відображення інформації щодо розподілу бюджетних ресурсів держави, раціональне та ефективно фінансування найбільш необхідних соціально-економічних сфер країни. Також доречним, на нашу думку, буде підвищити ефективність контролю за використанням бюджетних коштів, розробити більш точну систему бюджетного прогнозування, шляхом вдосконалення методів аналізу ризиків та використання більш точних прогнозних моделей, встановити чіткі критерії щодо призначення видатків, а також забезпечити прозорість та відкритість бюджетного процесу України загалом.

Таким чином обґрунтування сутності бюджетного планування в бюджетному процесі України, визначення основних його завдань і виявлення недоліків у якості здійснення бюджетного планування, вказують на потреби ефективнішого планування саме основних доходів держави – податкових надходжень. Наголошено й на постійному обов'язковому вдосконаленню бюджетного планування в Україні, адже його якісне повноцінне здійснення,

особливо в умовах воєнного стану, потребує коригувань. Відтак запропоновані нами шляхи вирішення актуальних проблем щодо здійснення бюджетного планування в Україні, а також щодо його вдосконалення, на нашу думку, допоможуть ефективніше та раціональніше розподіляти державний бюджет, покращити фінансову ситуацію в країні, а також запобігти збільшенню бюджетного дефіциту.

Перелік використаних джерел інформації:

1. Доходи державного бюджету України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/2022/>
2. Панасюк М.Я. Бюджетне планування : теоретико-методологічний аспект. *Економіка і держава*. 2015. №7. С. 130-138.
3. Шаповал С.Л. Теоретичні засади бюджетного планування в системі соціально-економічного розвитку країни. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки*. 2015. Вип. 1. С. 143-151.